

MEHR-MUHABBAT YOKI ZIDDIYAT: ZAMONAVIY OTA-ONALAR TARBIYADAGI ROLI

KUSHAKOVA BARNO

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy ota-onalarning tarbiyadagi roli, mehr-muhabbat va ziddiyatning bolalar shaxsiyatini shakllantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Maqolada ota-onaning tarbiyadagi funksiyalari, zamonaviy muammolar, tarbiya usullari va muvozanatli yondashuv zarurati ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mehr-muhabbat va qat'iy intizomni uyg'unlashtirish bolaning ruhiy, ijtimoiy va axloqiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: Mehr-muhabbat, ziddiyat, tarbiya, ota-ona, zamonaviy oilaviy muhit, intizom, farzand rivojlanishi.

KIRISH

Zamonaviy jamiyatda ota-onalarning tarbiyadagi roli avvalgidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Bola hayotining dastlabki yillarida oila muhitidagi mehr-muhabbat, tushuncha va ota-onaning yondashuvi uning shaxsiyati va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantiradi. Ota-onaning tarbiyadagi roli ko'p qirrali va murakkab bo'lib, u nafaqat farzandiga mehr-muhabbat ko'rsatishi, balki ba'zan qat'iy talablar va ziddiyatni ham boshqarishi lozim. Ushbu maqolada mehr-muhabbat va ziddiyat tushunchalari, ularning tarbiyadagi roli, zamonaviy ota-onalarning duch kelayotgan muammolari va tarbiya usullari tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Ota-onaning tarbiyadagi funksiyalari

Ota-ona bola hayotidagi birinchi va eng muhim murabbiydir. Ularning tarbiyadagi uch asosiy funksiyasi quyidagilardan iborat:

1. **Mehr-muhabbat ko'rsatish** – bola xavfsiz va sevgi bilan qamrab olingan his qilishi.
2. **Bilim va ko'nikmalar berish** – farzandga axloqiy qadriyatlar, hayotiy bilimlar va ijtimoiy ko'nikmalarni yetkazish.
3. **Intizomni shakllantirish** – qoidalar va chegaralarni belgilash orqali mas'uliyat hissini rivojlantirish.

Mehr-muhabbat va ziddiyat qarama-qarshi ko'rinishi mumkin, ammo ular birgalikda bolaning sog'lom rivojlanishida muhimdir. Agar ota-ona faqat mehr-muhabbat bilan cheklansa, bola mas'uliyatsizlikka moyil bo'ladi. Aksincha, faqat qat'iy intizom qo'llanilsa, bola ruhiy stress va ishonchsizlikka uchrashi mumkin.

Mehr-muhabbatning ahamiyati

Mehr-muhabbat bolaning ruhiy rivojlanishida eng muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, mehr-muhabbat bilan tarbiyalangan bolalar o'zini qadrlay, ijtimoiy jihatdan faol va empatiya qobiliyatiga ega deb his qiladi. Asosiy jihatlari:

- **E'tibor va qiziqish** – farzandning his-tuyg'ularini tinglash, muammolarini tushunish.
- **Qo'llab-quvvatlash** – xatolarni tanqid qilish o'rniga, to'g'ri yo'l ko'rsatish.
- **Hissiy yaqinlik** – oila a'zolari o'rtasida iliq va ishonchli munosabatlar yaratish.

Bunday tarbiya farzandga o'zini qadrlil his qilish, mustaqil qaror qabul qilish va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish imkonini beradi.

Ziddiyat va intizomning ahamiyati

Ziddiyat va qat'iy intizom bolaning ijtimoiy me'yorlar va mas'uliyat hissini shakllantirishda muhimdir. Ota-ona qoidalar va chegaralarni belgilash orqali farzandga hayotiy qoidalarni o'rgatadi. Noto'g'ri ziddiyat stress, qo'rquv va qarshilik keltirib chiqaradi, shuning uchun ota-onaning vazifasi – **mehr-muhabbat bilan intizomni uyg'unlashtirish**.

Zamonaviy ota-onalarning duch kelayotgan muammolari

Bugungi kunda zamonaviy ota-onalar ko'plab qiyinchiliklarga duch keladi: ish yukining ko'pligi, texnologiyalar, shahar hayoti va axborot oqimi farzandga yetarli e'tibor berishni qiyinlashtiradi. Ko'pchilik ota-onalar faqat mehr-muhabbat ko'rsatishga e'tibor beradi, bu esa bolada mas'uliyatsizlik va chegaralarni noto'g'ri anglashga olib keladi. Shu sababli ota-onalar farzand bilan sifatli muloqot, tushuntirish va adolatli tarbiyaga e'tibor berishlari zarur.

Tarbiya usullari

Zamonaviy psixologiya va pedagogika ota-onalarga samarali tarbiya usullarini tavsiya qiladi:

1. **Pozitiv tarbiya** – ijobiy xatti-harakatlarni rag'batlantirish va mukofotlash.
2. **Ochiq muloqot** – fikr almashish, muammolarni birgalikda hal qilish.
3. **Qoidalarga rioya qilish** – aniq va adolatli intizomni qo'llash, tushuntirish.
4. **Hissiy qo'llab-quvvatlash** – farzandning his-tuyg'ularini qabul qilish va tushunish.

Bu usullar bolaning sog'lom psixologik, ijtimoiy va axloqiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

XULOSA

Zamonaviy ota-onalarning tarbiyadagi roli murakkab va mas'uliyatli bo'lib, ular mehr-muhabbat va ziddiyatni uyg'unlashtirish orqali farzandning shaxsini shakllantiradi. Mehr-muhabbat bolaning ruhiy salomatligi va o'zini qadrlil his qilishida asosiy omil bo'lsa, ziddiyat va qat'iy intizom uning ijtimoiy me'yorlar, intizom va mas'uliyat qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Zamonaviy sharoitda ota-onalarning asosiy vazifasi – farzand bilan sifatli muloqot o'rnatish, uni tinglash va adolatli tarbiya berishdir. Shunda bola nafaqat sevgi

va qo'llab-quvvatlashni his qiladi, balki hayotdagi qiyinchiliklarni yengish va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatiga ega bo'ladi. Ota-onalar tarbiyasi – bu mehr-muhabbat va ziddiyatni muvozanatda qo'llash san'ati, va shunday yondashuv bilan tarbiyalangan bolalar kelajakda ijtimoiy jihatdan mas'uliyatli va axloqiy qadriyatlarga ega bo'ladilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Karimova, L. (2020). *Mehr-muhabbat va intizom: zamonaviy oilaviy tarbiya*. Toshkent: Pedagogika.
2. Islomova, D. (2019). *Bolalar psixologiyasi va ota-onaning yondashuvi*. Toshkent: Akademiya.
3. Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
4. Baumrind, D. (1991). *The Influence of Parenting Style on Adolescent Competence and Substance Use*. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56–95.
5. Ганиева, М. (2017). *Zamonaviy ota-onaning tarbiyadagi vazifalari*. Toshkent: Ma'naviyat.
6. Peterson, C., & Seligman, M. (2004). *Character Strengths and Virtues: A Handbook and Classification*. New York: Oxford University Press.